

TEZĂUR LITURGIC
17 MAI

VIATA
SF. MUCENIC
NICOLAE
DE LA
METSOVO

IOANNINA, 2005

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΕΚ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

Ἡ μνήμη του τιμᾶται σὺς 17 Μαΐου

(Τρίτου Μιχαήλ: *Ὁ Μετσοβίτης Νεομάρτυς Νικόλαος*,
Ἔκδοση Λαογραφικοῦ-Μορφωτικοῦ Συλλόγου
Μετσόβου
«Ὁ Νικόλαος Τζαρτζούλης», Ἰωάννινα, 2005)

Α) Ἡ ζωή, καὶ τὸ μαρτύριο τοῦ Νεομάρτυρος
Νικολάου.

Ὁ Νεομάρτυς Νικόλαος Μπασδάνης ἢ
Βλαχονικόλας^[1] ἢ Ἐξηνατρίχης^[2], ὅπως ἀλλιῶς
ὀνομάζεται, γεννήθηκε στὸ Μέτσοβο^[3] τῆς Ἠπείρου
ἀπὸ φτωχοῦς, ἀλλὰ πολὺ πιστοῦς γονεῖς. Ἐζησε σὲ μιὰ
περίοδο δύσκολη καὶ ταραγμένη, ἀφοῦ μετὰ τὴν
ἀποτυχία τῶν ἐπαναστατικῶν κινημάτων τοῦ
Μητροπολίτου Τρίκκης Διονυσίου τοῦ Φιλοσόφου, οἱ
διώξεις καὶ οἱ πιέσεις τῶν Μουσουλμάνων κατὰ τῶν
χριστιανῶν, εἶχαν φτάσει στὸ ἀποκορύφωμά τους^[4].

Σὲ νεαρὴ ἡλικία πῆγε στὰ Τρίκαλα τῆς Θεσσαλίας,
ὅπου ἐργαζόταν σὲ τοῦρκικο ἀρτοποιεῖο^[5]. Ὑστερα
ἀπὸ λίγο χρονικὸ διάστημα, οἱ Τοῦρκοι,
χρησιμοποιώντας τρομοκρατικὲς μεθόδους, τὸν
ἀνάγκασαν νὰ ἐξισλαμιστεῖ^[6]. Ὄταν ὅμως ὁ Νικόλαος

συνειδητοποίησε τὸ μεγάλο χριστιανικὸ καὶ ἔθνικὸ του ὀλίσθημα, ἐπέστρεψε στὸ Μέτσοβο, ὅπου ζοῦσε χριστιανικά^[7].

Ἡ φτώχεια ὅμως, καὶ οἱ δύσκολες συνθῆκες διαβιώσεως, ποὺ ἐπικρατοῦν αὐτῇ τὴν περίοδο στὸ Μέτσοβο, ἀναγκάζουν τὸν Νικόλαο νὰ ξαναπάει στὰ Τρίκαλα, γιὰ νὰ πουλήσει δαδί^[8]. Ἐκεῖ, ἔγινε ἀντιληπτὸς ἀπὸ κάποιον Τοῦρκο κουρέα, ποὺ γειτόνευε μὲ τὸν ἀρτοποιό, στὸν ὁποῖο ἐργαζόταν ὁ Ἅγιος. Ὁ Τοῦρκος κουρέας συλλαμβάνει τὸν Νικόλαο, τὸν σέρνει βίαια στὸν δρόμο, καὶ τὸν βρίζει δημόσια, γιὰτὶ πρόδωσε τὸ Ἰσλάμ, καὶ ἔγινε πάλι χριστιανός. Ὁ Νικόλαος, ἐπειδὴ φοβήθηκε τὶς συνέπειες, ἔδωσε στὸν Τοῦρκο κουρέα τὸ φόρτωμα τοῦ δαδιοῦ καὶ δεσμεύτηκε μαζί του νὰ τοῦ φέρνει κάθε χρόνο ἀπὸ ἓνα φόρτωμα δαδί^[9]. Μετὰ τὴν συμφωνία αὐτή, ὁ Τοῦρκος ἄφησε ἐλεύθερα τὸν Νικόλαο.

Ἐπιστρέφοντας στὸ Μέτσοβο ὁ Νικόλαος, ἔκανε αὐστηρὴ αὐτοκριτικὴ, καὶ συνειδητοποίησε ὅτι οἱ συνεχεῖς αὐτὲς πνευματικὲς πτώσεις, καὶ οἱ ἔνοχοι συμβιβασμοί, δὲν ἀποτελοῦν γνωρίσματα τῶν γνησίων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ. Τότε, πῆρε τὴν μεγάλη ἀπόφαση νὰ μὴν ξανασυμβιβαστεῖ σὲ θέματα πίστεως, καὶ ἂν χρειαστεῖ, νὰ θυσιάσει καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ζωὴ του στὸν βωμὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ^[10]. *Αὐτὲς οἱ μεταπτώσεις, ὅσο ἀπλὲς καὶ ἂν φαίνονται, εἶναι ὡστόσο*

άρκετὰ δραματικές, καὶ παρουσιάζουν τὸν ψυχογραφικὸ πίνακα ἐνὸς ἀνθρώπου, ποὺ πορεύεται ἀπὸ τὴν ὀμιχλώδη ἀτμόσφαιρα πρὸς τὸ φῶς. Στὴν περίπτωση τοῦ Νικολάου, παρακολουθοῦμε τὴν διαλεκτικὴ πορεία μιᾶς ψυχῆς, ποὺ ἀνακαλύπτει κλιμακωτὰ τὸν ἑαυτὸ της. Γι' αὐτὸ καὶ συγκινεῖ ἰδιαίτερα τὶς ἀδύνατες, ἀσθενικὲς ψυχές μας. Εἶναι μιὰ μορφή, ποὺ ζητάει τὸν Εὐριπίδη τῆς Ὁρθοδοξίας^[11].

Μὲ αὐτοπεποίθηση ὁ Νικόλαος πηγαίνει στὸν πνευματικὸ του γιὰ νὰ ἐξομολογηθεῖ τὰ κρίματά του καὶ νὰ φανερώσει σ' αὐτὸν τοὺς μελλοντικούς του στόχους. Ὁ ἔμπειρος ὅμως πνευματικὸς, ἔχοντας ὑπόψη του τὴν συναισθηματικὴ ἀστάθεια τοῦ Νικολάου, τὸν συμβουλεύει νὰ ἀφήσει πρὸς τὸ παρὸν τοὺς ὑψηλοὺς αὐτοὺς στόχους, ἐπειδὴ φοβόταν μὴν ὑποπέσει σὲ δευτέρη ἄρνηση τῆς πίστεως^[12]. Ὁ Νικόλαος ὅμως μένει σταθερὸς στὴν μεγάλη του ἀπόφαση. Ὁ πνευματικὸς, βλέποντας τὸ σταθερὸ καὶ ἀμετακίνητο φρόνημα τοῦ Νικολάου, τὸν εὐλόγησε καὶ τὸν ἄφησε νὰ πορευτεῖ σὲ μαρτύριο^[13].

Μὲ τὴν εὐχὴ τοῦ πνευματικοῦ του, ὁ Νικόλαος μεταβαίνει γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ στὰ Τρίκαλα μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ δώσει αὐτὴ τὴν φορὰ, *τὴν καλὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ*. Ἐκεῖ τὸν ἀντιλαμβάνεται ὁ Τοῦρκος κουρέας, ὁ ὁποῖος ἐκνευρισμένος τὸν ρωτᾷ γιὰ τὸ δαδί, ποὺ τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ. Στὴν ἀρνητικὴ ἀπάντηση τοῦ Νικολάου, ὁ κουρέας τὸν καταγγέλλει

στοὺς Τούρκους τῆς γειτονιᾶς, οἱ ὁποῖοι μὲ βίαιο τρόπο τὸν φέρνουν στὸ τούρκικο κριτήριο μὲ βασικὴ κατηγορία τὴν ἀλλαξοπιστία. Στὶς ἐρωτήσεις καὶ ἀπειλὲς τῶν Τούρκων δικαστῶν, ὁ Νικόλαος ἀπαντᾷ: *Χριστιανὸς ἐγεννήθην καὶ Χριστιανὸς εἶμαι καὶ Χριστιανὸς θέλω νὰ ἀποθάνω*^[14]. Μὴ μπορῶντας νὰ τὸν μεταπίσει μὲ τὴν πειθῶ, χρησιμοποιοῦν τὴν βία, ἡ ὁποία μεταφράζεται σὲ ἄγριους ξυλοδαρμούς, σκόπιμη στέρξη τῆς τροφῆς καὶ τοῦ νεροῦ, σαδιστικὲς καὶ ἀπάνθρωπες ἐνέργειες^[15]. Τέλος, τὸν ρίχνουν σὲ σκοτεινὴ φυλακὴ, ὅπου γιὰ πολλὰς μέρες τὸν ταλαιπωροῦν μὲ πείνα, δίψα καὶ διάφορα βασανιστήρια. Ἀλλὰ ὁ Νικόλαος τὰ ὑποφέρει ὅλα μὲ θαυμαστὴ πίστη καὶ ὑπομονή.

Γιὰ δευτέρη φορά, τὸν παρουσιάζουν στὸ ἄνομο κριτήριο, ὅπου καὶ πάλι ὁ Νικόλαος, *ἐκήρυξε μεγαλοφῶνως τὸν Χριστόν, πὼς εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς καὶ Αὐτὸν πιστεύει καὶ δὲν τὸν ἀρνεῖται πώποτε*^[16].

Οἱ Τοῦρκοι δικαστές, βλέποντας τὴν ἀμετάκλητη γνώμη τοῦ Νικολάου, παίρνουν τὴν ἀπόφαση νὰ τὸν ρίξουν στὴν φωτιά. Μὲ ἐντολὴ τους ἀνάβεται μεγάλη πυρκαϊὰ στὴν κεντρικὴ ἀγορὰ τῶν Τρικάλων, πάνω στὴν ὁποία μὲ μανία καὶ πάθος ρίχνουν τὸν Νικόλαο^[17]. Ὁ Ἅγιος, μὲ θαυμαστὴ γαλήνη καὶ ἡρεμία ἀντιμετώπισε τὸ μαρτύριο, δοξολογώντας μάλιστα τὸν Χριστό, γιὰτὶ ἀξιώθηκε νὰ ἀτιμαστεῖ καὶ νὰ θανατωθεῖ γιὰ χάρη Του. Ἔτσι τὴν 17^η Μαΐου

1617^[18] ὁ Νεομάρτυς Νικόλαος παρέδωσε τὴν ἁγιασμένη του ψυχὴ, στὸν Ἀρχηγὸ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου.

Τὸ βράδυ τῆς μαρτυρικῆς αὐτῆς ἡμέρας, κάποιος πιστὸς κεραμοποιός, ἀπὸ εὐλάβεια κινούμενος, ἀφοῦ ἔδωσε ἀρκετὰ χρήματα στοὺς Τούρκους φύλακες, ποὺ ἀγρυπνοῦσαν στὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου, ἀγόρασε τὴν κἀρα τοῦ Νεομάρτυρος, ποὺ εἶχε μερικὲς βλάβες στὸ σημεῖο τῶν κροτάφων ἀπὸ τὴν φωτιά. Ἐπειδὴ ὅμως φοβόταν τοὺς Τούρκους, ἔκρυψε τὴν κἀρα σὲ τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ του, χωρὶς κανένας νὰ γνωρίζει αὐτὴ του τὴν ἐνέργεια^[19].

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ κεραμοποιοῦ, τὸ σπίτι ἀγοράστηκε ἀπὸ κάποιον ποὺ ὀνομαζόταν Μέλανδρος. Αὐτὸς, δὲν γνώριζε ἀπολύτως τίποτε γιὰ τον μεγάλο θησαυρὸ ποὺ κρυβόταν στὸν τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ του. Τὶς βραδυνὲς ὥρες τῆς 17^{ης} Μαΐου 1618 εἶδε νὰ λάμπει φῶς στὸ σημεῖο ἐκεῖνο τοῦ τοίχου καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ὕπνου, δέχτηκε τὴν πληροφορία ὅτι στὸ σημεῖο αὐτό, βρίσκεται κρυμμένη ἡ Κἀρα τοῦ Νεομάρτυρος Νικολάου. Τὸ πρωῖ, ἄνοιξε τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ τοίχου καὶ βρῆκε τὴν Ἁγία Κἀρα. Ὅμως, ἐπειδὴ ἔκρινε τὸν ἑαυτὸ του ἀνάξιο νὰ κρατᾷ ἕναν τόσο μεγάλο θησαυρὸ, τὴν δώρησε στὴν Ἱερὰ Μονὴ Βαρλαάμ τῶν Μετεώρων^[20], ὅπου εἶχε ἀδελφὸ μοναχό, γιὰ μνημόσυνο αἰώνιο δικό του καὶ τῶν γονέων του.

Ἐκεῖ φυλάγεται μέχρι σήμερα με ἐξαιρετη εὐλάβεια σὲ ὀκτάπλευρο ἀσημένιο κουτί, ἡ κἀρα τοῦ Ἁγίου, καὶ γεμίζει τὸν τόπο με ξεχωριστὴ εὐωδία διαρκείας, ποὺ τὴν αἰσθάνεται ἔντονα ὁ κάθε προσκυνητής. Ἡ ἀργυρὰ θήκη τῆς Ἁγίας Κἀρας ἔχει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴ: *ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΘΗ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΟΥΤΙΟΝ ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΚΑΡΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΤΟΥ ΕΚ ΜΕΤΣΟΒΟΥ, ΔΙΑ ΕΞΟΔΩΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΥΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΔΕΣΚΑΤΑΣ ΕΙΣ ΨΥΧΙΚΗΝ ΣΩΤΗΡΙΑΝ, ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣΙΩΤΑΤΟΥ (ΕΝ) ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΙΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΕΥΟΝΤΟΣ ΠΑΠΑ-ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΠΑ-ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΒΑΡΛΑΑΜ ΕΝ ΜΕΤΕΩΡΟΙΣ. ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ... ΕΚ ΚΩΜΗΣ ΚΑΛΑΡΡΥ(ΤΩΝ) 1819 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΠΡΩΤΗ[21].*

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἁγία Κἀρα, σώζονται τεμάχια τῶν χεριῶν τοῦ Ἁγίου στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἐλεούσης Ἰωαννίνων^[22], καὶ στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Σκαμνελίου Ἰωαννίνων^[23], καθὼς καὶ δόντι τοῦ Ἁγίου στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μετσόβου^[24].

Β) Τὰ θαύματα τοῦ Ἁγίου

Ἡ Κἀρα τοῦ Νεομάρτυρος, τόσο παλιότερα ὅσο καὶ σημερα θαυματουργεῖ. Δέκτες τῆς θαυματουργικῆς

δυνάμεως, εἶναι ὅλοι οἱ χριστιανοί, ποὺ προσέρχονται με πίστη.

α) Τὰ Τρίκαλα, με μόνη τὴν παρουσία τῆς Ἁγίας Κάρας σώθηκαν κάποτε ἀπὸ βαρὺ θανατικό, ποὺ μάστιζε τὴν περιοχή.

β) Τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ στὸ χωριὸ Δεσκάτη Γρεβενῶν.

γ) Τὸ ἱστορικὸ χωριὸ Καλαρρύτες Ἰωαννίνων, με μόνη τὴν παρουσία τῆς Κάρας τοῦ Νεομάρτυρος, λυτρώθηκε ἀπὸ βασανιστικὴ λοιμικὴ ἀρρώστια^[25].

* * *

δ) Κυρίως ὅμως ἡ Κάρα τοῦ Νεομάρτυρος Νικολάου καταδιώκει καὶ ἐξοντώνει τὶς ἀκρίδες. Στὶς ἀγροτικὲς περιοχὲς τῆς Θεσσαλίας, ὅπου οἱ ἀκρίδες καταστρέφουν τοὺς καρπούς, μεταφέρεται ἡ Ἁγία Κάρα, καὶ με ἓναν τρόπο θαυμαστό, οἱ ἀκρίδες καταστρέφονται καὶ οἱ καρποὶ διατηροῦνται ἀβλαβεῖς^[26]. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμα οἱ Τοῦρκοι, ἔμειναν ἐκστατικοὶ μπροστὰ σὲ αὐτὸ τὸ θαῦμα, ποὺ ἐπαναλαμβάνεται καὶ σήμερα πολλὲς φορές, παρόλο τὸν ὀρθολογισμὸ καὶ τὴν δυσπιστία τῆς ἐποχῆς μας.

* * *

ε) Στὸ χωριὸ Ὁξύνεια Τρικάλων, εἶναι ἀκόμη ζωντανὴ ἡ παράδοση γιὰ θαύματα τοῦ Ἁγίου. Ὁ Δημήτριος Καλούσιος καταγράφει ὡς ἐξῆς τὴν ζωντανὴ αὐτὴ

παράδοση τοῦ χωριοῦ: ... Στὸ μέρος αὐτὸ ἀκουγόταν βουή, ἦταν ἓνα στοιχειό· ἔσκουζε ἡ Μπαλάτσα καὶ πέθαιναν νύμφες καὶ μικρὰ παιδιά, δὲν σωζόταν ἡ νεολαία στὸ χωριό. Ἄκουγαν τὸ βουνό, σὰν νὰ μούγγριζε ἓνα βόδι· ὅταν βούϊζε πρὸς τὸ χωριὸ Ὅρθοβούνι, πέθαινε ἀπὸ ἐκεῖ ὁ κόσμος. Βρῆκαν ἐκεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἀλλὰ ἤθελαν νὰ κτίσουν τὸ ἐκκλησάκι λίγο πιὸ κάτω, γιὰ κοντά, νὰ ἐδῶ στὰ Λιβάδια, ὅπου φαίνεται ἀκόμα τὸ σκάψιμο. Ἀλλὰ τὸ καντηλάκι τοῦ Ἁγίου πήγαινε πιὸ πάνω, στὸ βουνό. Πάαιναν οἱ μάστοροι νὰ χτίσουν τὸ πρωῖ, κι εὑρίσκαν καὶ τὰ ὑλικά φευγάτα κεῖ πάνω. Ἐδῶ ἤθελε ὁ Ἅι-Νικόλας νὰ τοῦ χτίσουν τὸ ἐκκλησάκι. Κι ἀπὸ τότε ποὺ χτίσαμε τὴν ἐκκλησία, σταμάτησε τὸ φονικό, καὶ ἀνγατήθηκε τὸ χωριό μας.

στ) ...Πολὸ θαυματουργὸς στὸ χωριό μας ὁ Ἅι-Νικόλας, παρατηρεῖ κάποια ἄλλη, ἡ Ὁξύνεια τὸν τιμᾶ πολὺ. Πήγαμε στὰ ξένα, στὴν Γερμανία, σκοτωμένο δὲν φέραμε πίσω. Ὅ,τι ἐπιθυμεῖ ὁ καθένας προσεύχεται καὶ τὸ παίρνει. Σάπιζαν κάποτε στὴν περιοχή μας τὰ κρέατα τῶν ζώων· τὸ χωριό μας ἔκαμε λιτανεῖα τοῦ Ἁγίου καὶ δὲν ἔπαθε τίποτα.

ζ) Μιὰ ἄλλη φορά, εἶχαμε πολλὴ ἀκρίδα· πήραμε πάλι τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου μὲ τὸ ἄλογο, ἔγινε λιτανεῖα καὶ τὴν ἄλλη μέρα, ὅλη ἡ ἀκρίδα ἔφυγε ἀπὸ τὶς πλαγιές, καὶ τὰ χωράφια, κι ἔπεσε στὸ ποτάμι.

η) Μᾶς ἤρθε καὶ ξηρασία· λιτανεία, καὶ τὴν ἐπομένη ἔβρεξε.

θ) Ἔνα μουγγὸ κορίτσι μίλησε.

ι) Μιὰ κοπέλα, τὴν εἶχαν στὸ Δαφνί, στὸ τρελλοκομεῖο, τὴν ἔφεραν ἐδῶ κι ἔγινε καλά.

ια) Ἔνας πατέρας ἀπὸ τὸ Τσοῦγκουρο, ποὺ ἔφερε τὸ παιδί του ἐδῶ καὶ τὸ γιάτρευσε ὁ Ἅγιος, ἔκανε τάμα κι ἔδωσε καὶ στὸ παιδί του παραγγελία: Ὅσο βελάζει κι ἓνα κασιόκι ἀκόμα στὸ κοπάδι, θὰ τὸ πᾶς στὸν Ἅι-Νικόλα.

ιβ) Ἔνας ἄλλος ἀπὸ τὴν Ὁξύνεια, ἔταξε καὶ εἶπε καὶ στὸ παιδί του: Ὅσο θᾶχεις τὰ πρόβατα, θὰ στέλνεις κάθε χρόνο ἓνα ἀρνὶ στὸν Ἅγιο. Ἄμα τάξεις τὸ σφαχτό, καὶ δὲν τὸ δώσεις, τότε ἢ θὰ ψοφήσει, ἢ θὰ τὸ φάει ὁ λύκος!^[27]

* * *

ιγ) Ὁ τοπικός μας Ἅγιος, Νικόλαος ὁ ἐκ Μετσόβου ὁ Νεομάρτυς, κατὰ καιροῦς μᾶς ἐκπλήσσει μὲ τὴν θαυματουργικὴ του χάριν. Τὴν 8^{ην} Αὐγούστου 1968, μᾶς ἐχάρισε ἓνα ἀκόμη θαῦμά του. Ἀποκατέστησε τὴν ἐκ χρονίας ἀγκυλώσεως πάσχουσα χεῖρα μιᾶς μοναχῆς, ἀδελφῆς τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, πρᾶγμα ποὺ δὲν ἐπέτυχον ἐπὶ ἔτη αἰ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν

θεραπευτικαὶ ἀγωγαὶ καὶ ἐγχειρήσεις, καθὼς καὶ τὰ ἱαματικὰ λουτρά.

Ἡ ἐν λόγῳ μοναχῇ, κατὰ τὴν εἰς τὰ λουτρά Σμοκόβου παραμονὴν τῆς διὰ λουτροθεραπείαν, εἶδεν ἐν ὄνειρῳ κάποιον μὲ Μετσοβίτικην ἐνδυμασία νὰ τῆς λέγῃ: *Καλὰ εἶναι καὶ τὰ λουτρά. Ἐγὼ ὅμως θὰ σὲ κάμω καλά. Νὰ ἔλθῃς εἰς ἐμένα. Εἶμαι ἐκεῖ κοντὰ σου.* Ὄταν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Ἑσχασιτήριον τῆς διηγήθη εἰς τὴν Ἑγουμένην τὸ ὄραμα καὶ ὅτι τῆς ἦταν ἄγνωστος ὁ νέος. Ἡ Ἑγουμένη ἀντελήφθη ὅτι μὲ στολὴν Μετσοβίτικην θὰ ἦτο ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ὅπου εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Βαρλαάμ φυλάσσεται ἡ Τιμία Κάρα τοῦ Ἁγίου. Τὴν 8^η Αὐγούστου ἡ Ἑγουμένη μετὰ δύο ἀκόμη ἀδελφῶν καὶ τῆς πασχούσης μοναχῆς μετέβησαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Βαρλαάμ. Ἐκεῖ ἀνεγνώρισε τὸν Ἅγιον ἐκ μιᾶς τοιχογραφίας. Κατὰ τὴν στιγμὴν ποὺ ἡ μοναχὴ ἐπλησίασε νὰ προσκυνήσῃ τὴν Ἁγίαν Κάραν καὶ μόλις ἐπέθεσε τὴν ἀγκυλωμένην χεῖρα τῆς ἐπ’ αὐτῆς ἀντελήφθη τὴν Τιμίαν Κάραν τοῦ Ἁγίου νὰ κινῆται, νὰ τρέμῃ, καὶ ἐν συνεχείᾳ ἠσθάνθη ἓνα τίναγμα εἰς τὴν χεῖρά της, ὡσὰν νὰ ἤγγισε ἐπὶ ἠλεκτροφόρου σύρματος. Μετὰ ταῦτα διεπίστωσεν ὅτι εἶχε θεραπευθῆ. Τὸ θαῦμα εἶχε συντελεσθῆ. Θαυμαστὸς λοιπὸν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ. Ἐκτοτε, αὕτη εἶναι ὑγιεστάτη καὶ μονάζει σήμερον (1988) εἰς τὴν Μονὴν Φυλῆς Ἀττικῆς, ἣτις καὶ διηγεῖται τὸ θαῦμα τὸ ὁποῖον ἐγένεν διὰ πρεσβειῶν τοῦ Μάρτυρος^[28].

ιδ) Ἐτερο θαῦμα στήν δεκαετία τοῦ 1980, ἔγινε στήν Ἰ. Μ. Βαρλαάμ. Ἐνα κορίτσι ἀπό τὸ χωριὸ Μηλιὰ Μετσόβου, ἔπασχε ἀπὸ ἐπιληψία βαρειᾶς μορφῆς. Οἱ γονεῖς τῆς τὴν πῆγαν σὲ πολλοὺς γιατροὺς, ἀλλὰ πουθενὰ δὲν βρέθηκε θεραπεία. Τελικά, τὴν πῆγαν στήν Ἱερὰ Μονὴ Βαρλαάμ, ὅπου ἀσπάσθηκε τὴν Κάρα τοῦ Ἁγίου. Ἐκτοτε τὸ κορίτσι αὐτὸ εἶναι ὑγιέστατο καὶ ζεῖ καὶ κινεῖται σὲ φυσιολογικὰ πλαίσια.

ιε) Τέλος, ἀναφέρουμε ἀντιπροσωπευτικὰ ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ θαύματα, ποὺ γίνονται συχνά, στὸν Ναὸ τοῦ στήν Κατοχὴ Αἰτωλοακαρνανίας.

Τὸ θαῦμα ποὺ εἶναι γνωστὸ σὲ ὅλους τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ, ἔχει σχέση μὲ τὴν παρεμπόδιση τοῦ γκρεμίσματος τοῦ Ναοῦ, ὅταν γίνονταν τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα ἀπὸ τὶς ἐταιρεῖες ΕΔΟΚ-ΕΤΕΡ. Ὅταν χαράσσονταν οἱ γραμμὲς γιὰ τοὺς δρόμους καὶ τὰ αὐλάκια (κανάλια), ἔφτασαν σιγὰ-σιγὰ καὶ στὸν λόφο τοῦ Ἁγ-Νικόλα. Ὁ ἐπικεφαλῆς μηχανικός, ἀφοῦ τοποθέτησε τὰ μηχανήματα (διόπτρες σκοπεύσεως κλπ), ἀποφάσισε πὼς γιὰ νὰ γίνει καλὸ τὸ ἀντλιοστάσιο καὶ στήν σωστή θέση, ἔπρεπε νὰ κτισθεῖ στήν θέση τῆς ἐκκλησίας καὶ φυσικὰ ἡ ἐκκλησία θὰ γκρεμιζόταν. Οἱ ἄλλοι ἐργαζόμενοι (ἀνάμεσά τους καὶ πολλοὶ Κατοχιανοί), προσπάθησαν νὰ τὸν

μεταπείσουν, ἀλλὰ ἐκεῖνος δὲν ἄκουγε τίποτε. Ὄταν ὁμως ξανακοίταξε μὲ τὶς διόπτρες, γιὰ νὰ χαράξει τὴν τελικὴ γραμμὴ, εἶδε μέσα τὴν μορφή ἑνὸς νέου μοναχοῦ. Αὐτὸ ἔγινε πολλὰς φορές, καὶ τὸ εἶδαν πολλοὶ ἄνθρωποι στὴν συνέχεια, ἐνῶ ὅταν μετακινούσε τὴν διόπτρα, ἡ μορφή τοῦ μοναχοῦ γινόταν ἀφαντὴ. Ὄταν δόθηκε ἐντολή, σὲ χειριστὴ μπουλντόζας νὰ προχωρήσει στὸ γκρέμισμα τοῦ ναοῦ, τὸ μηχανήμα ἔπαθε ζημιὰ. Ὅσες φορές καὶ ἂν προσπάθησαν δὲν πέτυχαν τὸν σκοπὸν τους. Νὰ σημειωθεῖ ὅτι πρὸς ἄλλη, ἀντίθετη κατεύθυνση, τὸ μηχανήμα κινούνταν κανονικὰ, ἐνῶ πρὸς τὸν Ναὸ ὄχι. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ μηχανικὸς πείστηκε πὼς ἡ θαυμαστὴ αὐτὴ ἐπέμβαση τοῦ Ἁγίου γινόταν γιὰ νὰ διασωθεῖ τὸ ξωκλήσι, ἀποφάσισε τὴν τροποποίησιν τῶν σχεδίων καὶ τελικὰ ἔγινε τὸ ἀντλιοστάσιον λίγο πλεονεκτικότερον βόρεια, στὴν θέσιν ποὺ εἶναι σήμερον^[29].

Γ) Οἱ Ναοὶ τοῦ Ἁγίου.

α) Μεγαλοπρεπὴς Ναὸς βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ ἀνεγέρθηκε πρὶν λίγα χρόνια στὰ Τρίκαλα, στὴν θέσιν παλαιοῦ ναοῦ τοῦ Νεομάρτυρος, ποὺ χτίστηκε τὸ 1957, ἐπὶ Μητροπολίτου Δωροθέου. Ἐφυλάσσετο δὲ τὸ ἄσπρο καὶ τριμμένο πουκάμισο τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ ποὺ δωρήθηκε τὸ 1972 στὸν ὁμώνυμο Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ στὰ Τρίκαλα. Τὸ ἅγιο τοῦτο

πουκάμισο δωρήθηκε στον Ναό από την εύσεβή οικογένεια του Γεωργίου Γκαναβάρια, στο σπίτι της οποίας παλιότερα στην Κρανιά Ασπροποτάμου είχε ξεντυθεί σε μια περιοδεία του ο Άγιος Κοσμάς.

β) Στην πόλη του Τυρνάβου υπάρχει παλιά βασιλική, αφιερωμένη στον Άγιο Νικόλαο τον εκ Μετσόβου, καθώς και όλοκληρος συνοικισμός που φέρει το όνομά του. Ο ναός αυτός χτίστηκε από τους Μετσοβίτες του Τυρνάβου ύστερα από προτροπή του μεγάλου Μετσοβίτη Διδασκάλου του Γένους Νικολάου Τζαρτζούλη, ο οποίος δίδαξε στον Τύρναβο το 1765. Ο ναός αυτός πανηγυρίζει την Κυριακή του Θωμά.

γ) Ναός του Νεομάρτυρος υπάρχει και στο χωριό Όξυνεια Τρικάλων, στο σημείο όπου κατά την παράδοση ο Άγιος ξεπέζευε με τα ζώα του όταν πήγαινε στα Τρίκαλα για πουλήσει δαδί. Ο Ναός ανακαινίστηκε το 1973.

δ) Στο Μέτσοβο, υπάρχει προς τιμήν του Νεομάρτυρος γραφικό παρεκκλήσι που χτίστηκε το 1800 και είναι προσκολλημένο στο ιστορικό μοναστήρι του Αγίου Νικολάου επισκόπου Μύρων της Λυκίας. Στην δυτική έσωτερική πλευρά του Ναού, υπάρχει μια θαυμαστή απλοϊκή ύδατογράφης, που έγινε το 1800 από τον λαϊκό ζωγράφο Διονύσιο Μαρέσο, και παριστάνει το Μέτσοβο με απλοϊκά διακοσμήματα.

Ἐπίσης στὸ Μέτσοβο καὶ ἀκριβῶς στὸ χωρὸ ὅπου βρισκόταν τὸ σπῖτι τοῦ Ἁγίου, χτίστηκε μικρὸ προσκύνημα.

ε) Στὴν Κατοχὴ Αἰτωλοακαρνανίας, οἱ κάτοικοι ἔκτισαν στὸν ὁμώνυμο λόφο ἀρχικὰ ἓναν μικρὸ ναό, καὶ τὰ τελευταῖα ἓναν μεγαλύτερο. Ἡ παράδοση ἀναφέρει γιὰ τὸν θαυματουργικὸ τρόπο ἀνευρέσεως τῆς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου στὴν κουφάλα πουρναριοῦ. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἡ τιμὴ τοῦ Ἁγίου μεταφέρθηκε ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς Βλάχους τῆς Πίνδου, οἱ ὁποῖοι τοὺς χειμερινοὺς μῆνες μετέφεραν ἐκεῖ τὰ πρόβατά τους.

στ) Τὰ τελευταῖα χρόνια χτίστηκε ναὸς στὴν τοποθεσίᾳ Σαλονίκη τῆς Πάρνηθας.

ζ) Ἐπίσης στὸ χωριὸ Βλαχάβα Καλαμπάκας.

η) Καὶ ἰδωτικὸς τοῦ Νικολάου Γκουργκούλια, στὸ χωριὸ Ἀχλαδέα Καλαμπάκας.

Δ) Ἡ τιμὴ τοῦ Ἁγίου.

Τὸ Μέτσοβο, τὰ Τρίκαλα, ἡ Ἀθήνα, τὰ Γιάννινα καὶ ἡ Μονὴ Βαρλαάμ τῶν Μετεώρων, γιορτάζουν μὲ ξεχωριστὴ λαμπρότητα τὴν μνήμη τοῦ Νεομάρτυρος.

α) Στὸ Μέτσοβο, τὰ παλιότερα χρόνια, ἡ πανήγυρη τοῦ Ἁγίου γιορταζόταν στὸ παρεκκλήσι του, ποὺ εἶναι προσκολλημένο στὸ Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Νικολάου,

ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ γιορτὴ ἦταν ὑποβαθμισμένη, ἐπὶ τῆς πρώτης Ἐξαρχίας τοῦ Ἀρχιμανδίτου Βενεδίκτου Βοΐλα (1893-1900), καθιερώθηκε ἡ 17^η Μαΐου ὡς τοπικὴ γιορτὴ. Ἐπίσης καθιερώθηκε νὰ ψάλλεται στὶς Ἐκκλησίες τοῦ Μετσόβου σὲ κάθε Θεία Λειτουργία τὸ Ἀπολυτίκιο τοῦ Νεομάρτυρος πρὶν ἀπὸ τὸ Ἀπολυτίκιο τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ.

Για τὸ πῶς γιορταζόταν τότε ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου στὸ Μέτσοβο, ἡ ἐφημερίδα Ἑπειρος, ἀριθμὸς φύλλου 50/13-6-1910, γράφει σὲ ἀνταπόκρισὴ τῆς τὰ ἐξῆς: *Τὴν 17^{ην} Μαΐου τοῦ ἔτους 1617 ἐμαρτύρησεν ἐν Τρικκάλοις τῆς Θεσσαλίας ὁ ἐκ Μετσόβου Νεομάρτυς Νικόλαος ἐμμείνας εἰς τὴν πατριὸν θρησκείαν καὶ προτιμήσας τὸ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ θάνατον μαρτυρικόν. Ἐφ' ᾧ εἰς τὸ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Νικολάου παρεκκλήσιόν του ἐτελέσθη πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία Ἐξαρχικὴ, εἰς ἣν πλὴν ἄλλων πολλῶν μετέβησαν καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων μας ἐν παρατάξει τῆ συνοδεία τῶν διδασκάλων.*

Σήμερα στὸ Μέτσοβο, ἡ μνήμη τοῦ πολιοῦχου γιορτάζεται μὲ κάθε λαμπρότητα ὡς ἐξῆς: Τὶς ἀπογευματινὲς ὥρες τῆς παραμονῆς τῆς γιορτῆς γίνεται λιτάνευση τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνας καὶ τῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου. Ἡ ἱερὰ πομπή, ξεκινάει ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, διέρχεται διὰ μέσου τῶν κεντρικῶν δρόμων τῆς πόλεως καὶ καταλήγει στὸν

Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ἐκεῖ τελεῖται Μέγας Ἀρχιερατικὸς Ἑσπερινός, μὲ ἄρτοκλασία καὶ θεῖο κήρυγμα. Τὴν ἡμέρα τῆς γιορτῆς, τελεῖται στὸν Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου πανηγυρική Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία. Τὸ ἀπόγευμα τῆς γιορτῆς, στὸ παρεκκλήσι τοῦ Νεομάρτυρος Νικολάου στὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Μύρων Λυκίας, ψάλλεται ὁ παρακλητικὸς κανόνας τοῦ Ἁγίου, ἐνῶ ἀργότερα στὴν κεντρικὴ πλατεία τοῦ Μετσόβου οἱ χορευτικοὶ σύλλογοι τῆς πόλεως παρουσιάζουν ἓνα πλούσιο γιορταστικὸ πρόγραμμα.

β) Πανηγυρικὰ γιορτάζεται καὶ στὰ Τρίκαλα ὁ Νεομάρτυς Νικόλαος. Τὴν παραμονὴ τῆς γιορτῆς, στὸν φερόνυμο Ναὸ τῆς πόλεως τελεῖται Μέγας Ἀρχιερατικὸς Ἑσπερινός, μὲ τὴν συμμετοχὴ ὅλων τῶν ἱερέων τῆς πόλεως καὶ πλήθους πιστῶν. Τὸ πρωὶ τῆς γιορτῆς τελεῖται πανηγυρική Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία. Πρὶν ἀπὸ τὸν Ἑσπερινό, στὴν εἴσοδο τοῦ Ναοῦ, γίνεται ἡ ὑποδοχὴ τῆς θαυματουργῆς ἁγίας Κάρας τοῦ Νεομάρτυρος, ἡ ὁποία στὴν συνέχεια ἐκτίθεται σὲ λαϊκὸ προσκύνημα.

γ) Ἡ Μονὴ Βαρλαάμ τῶν Μετεώρων, ποὺ κατέχει τὸν πολῦτιμο θησαυρὸ τῆς ἁγίας Κάρας, γιορτάζει μὲ βυζαντινὴ μεγαλοπρέπεια τὴν μνήμη τοῦ

Νεομάρτυρος. Τὸ βράδυ τῆς παραμονῆς τῆς γιορτῆς, τελεῖται ὀλονύχτια ἀγρυπνία μετὴν συμμετοχὴ ὄλων τῶν ἡγουμένων τῶν Μονῶν τῶν Μετεώρων. Τὴν ἀγρυπνία παρακολουθοῦν πολλοὶ πιστοί, ποὺ ἔρχονται γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, ἀπὸ διάφορα μέρη.

δ) Ἀλλὰ καὶ στὴν Ἀθήνα, ἡ μετσοβίτικη παροικία, τιμᾷ τὴν μνήμη τοῦ Νεομάρτυρος. Μὲ πρωτοβουλία τοῦ Ἐξωραϊστικοῦ Συλλόγου Μετσόβου, τὴν πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴν 17^η Μαΐου, τελεῖται σὺν παρεκκλήσει τῆς Φοιτητικῆς Ἑστίας Τοσίτσα, στὴν Κάτω Κηφισιά, Θεία Λειτουργία μετὰ ἀρτοκλασία. Ἀκολουθεῖ τὸ πατροπαράδοτο μετσοβίτικο γλέντι κάτω ἀπὸ τὰ πανύψηλα δένδρα τῆς Φοιτητικῆς Ἑστίας.

ε) Τέλος, οἱ Μετσοβίτες τῶν Ἰωαννίνων, γιορτάζουν τὸν Ἅγιο μετὰ πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία καὶ ἀρτοκλασία στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων Φρουρίου Ἰωαννίνων.

Ε) Ἀκολουθίες τοῦ Ἁγίου.

Δύο Ἀκολουθίες πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου ἔχουν γραφτεῖ:

α) Ἡ πρώτη εἶναι πόνημα τοῦ Μεγάλου Μετσοβίτη Διδασκάλου τοῦ Γένους Νικολάου Κύρκου ἡ

Τζαρτζούλη και γράφτηκε αϊτήσει τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ. Ἡ Ἀκολουθία αὐτή, ἐκδόθηκε γιὰ πρώτη φορά στην Βενετία τὸ 1757 ἀπὸ τὸν Ἀντώνιο Τζάτα μὲ δαπάνη τοῦ Γιαννιώτη Πολυζῶη Λαμπανιτζιώτη. Ἡ δεύτερη ἐκδοση τῆς ἴδιας Ἀκολουθίας, ἔγινε σὴν Βενετία τὸ 1771 μὲ τὴν ἐπιμέλεια καὶ τὶς διορθώσεις τοῦ Ἀντωνίου Βόρτολη. Ἀνατύπωση τῆς Ἀκολουθίας αὐτῆς ἔγινε τὸ 1968 σὰ Τρίκαλα Θεσσαλίας μὲ δαπάνη τοῦ ἀειμνήστου Μετσοβίτη Ἐπαμεινῶνδα Σ. Ῥουστοπάνη.

β) Ἡ δεύτερη Ἀκολουθία, εἶναι ποίημα τοῦ ἀειμνήστου ὑμνογράφου τῆς Ἐκκλησίας μας, Γερασίμου μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου. Ἡ Ἀκολουθία αὐτὴ περιλαμβάνεται σὸ Ἡπειρωτικὸ Λειμωνάριο, ποὺ ἐκδόθηκε σὴν Ἀθήνα τὸ 1968, μὲ τὴν πρόνοια τοῦ μακαριστοῦ, τότε Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ, καὶ μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

May 17. Nikolaos new Martyr Metsovo biography.

The New Martyr Nikolaos, was born to poor but faithful parents at the end of the 16th century in Metsovo, Ipiros.

When he was young, he went to Trikala, Thessaly, where he worked in a Turkish bakery. There he was forced to become a muslim.

Upon his return to Metsovo, Nikolaos led a Christian life. However, poverty and the difficult living conditions forced him to go to Trikala again to sell pine wood. There he was seen by a Turkish barber with whom Nikolaos had made an agreement to give him a load of pine wood every year so that he would not betray him to the Turkish authorities for denying to become muslim. Upon returning to Metsovo, Nikolaos made his final decision never again to compromise on matters of faith and if necessary, even to sacrifice his own life.

Haring received the blessing of his spintual father, Nikolaos once again went to Trikala. This time to bear «*the testimony of Jesus Christ*» (Apoc. 1,2). There he was arrested by the Turks and condemned with the crarge of having denied to become a muslim. When he was threatened by the Turks, he answered: *I was born a christian, I am a christian and I wish to die as a christian.* The Turkish court finally condemned him to death by burning. Thus, Nikolaos was burnt by fire on 17th May, 1617 in the central market of Trikala.

Nikolaos' skull, which was miraculously preserved, was dedicated to the Holy Monastery of Varlaam at Meteora. To this day, it gives off a sweet fragrance and performs miracles.

[1] Άγγελ. Χατζημιχάλη: *Οί έν τῷ Ἑλληνοσχολείῳ Μεισόβου διδάξαντες καὶ διδαχθέντες*, έν Ἰωαννίνοις 1994, σ. 67. Πρβλ. Γεωργ. Ἄθαν. Οἰκονόμου: [redacted], 1955, σ.54

[2] Ἰεζεκιήλ Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος: *Ὁ νεοφανής Ἅγιος Νικόλαος ὁ ἐξ Ἰχθύος καὶ οἱ Ἅγιοι Νικόλαοι τοῦ ὄλου ένιαυτοῦ*, Η-Θ (1930-31). Πρβλ. Φωτίου Γ. Οἰκονόμου: *Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἠπείρου*, Ἀθήναι, 1982, σ.211

[3] Εὐγενίου Βουλγάρεως: *Πρὸς Πέτρον τὸν Κλαίρκιον· ἐπιστολὴ περὶ τῶν μετὰ τὸ σχίσμα Ἁγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν γινομένων έν αὐτῇ θαυμάτων*, Ἀθήνησι, 1844, σ. 28· ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ὁ Σίλβεστρος ὀνομάζει τὸν Ἅγιο, Νικόλαο ἐξ Ἰωαννίνων

[4] Δημητρίου Σαλαμάγκα: *Ὁ Νεομάρτυρας Ἅγιος Γεώργιος Ἰωαννίνων*, Ἀθήνα, 1954, σ. 13

Νικοδήμου Ἀγιορείτου:

[redacted] Ἀθήναι, 1961, σ. 67. Πρβλ. Κων. Χ.

Δουκάκη: [redacted], Ἀθήναι, 1892, τ. Ε', σ. 308. Μακαρίου Κορίνθου, Νικοδήμου Ἀγιορείτου,

Νικηφόρου Χίου καὶ Ἀθανασίου

Παρίου: [redacted] Ἐκδόσεις

Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 531.

Βικτωρος Ματθαίου: *Ὁ Μέγας Συναξαριστὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Ἀθῆναι, 1950, τ. Ε΄, σ. 422

[6] Otto Meinardus: *A Study of the Relics of Saints of the Greek Orthodox church*, Orient Christianus, t.54, Wiesbaden, 1970, s. 224

[7] Χρυσ. Παπαδοπούλου: [redacted], ἐκδόσεις Τῆνος, Ἀθῆναι, 1970, σ. 59. Πρβλ. Ἀναστασίου Ἰωανν.: [redacted], Μνήμη 1821, Θεσσαλονίκη, 1971, σ. 35

[8] Περαντώνη Ἰωάννου: *Λεξικὸν τῶν Νεομαρτύρων*, τ. Α΄, Ἀθῆναι, 1972, τ. Γ΄, σ. 387

[9] Βικτωρος Ματθαίου, ὁ. π., σ. 422

[10] Δουκάκη, ὁ. π. σ. 310

[11] Δημ. Σιωμοπούλου: *Οἱ Νεομάρτυρες καὶ ἡ ἐθνικὴ ἀναγέννηση*, α. τ. και κ. κ., σ. 23

[12] Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὁ. π., σ. 67.

Πρβλ. *Συναξαριστὴς Νεομαρτύρων*, ὁ. π., σ. 531

[13] Περαντώνη: *Λεξικόν*, τ. Γ΄, ὁ. π., σ. 387

[14] Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὄ. π., σ. 68. Πρβλ. Δουκάκη, ὄ. π., σελ. 310 καὶ *Συναξαριστῆς Νεομαρτύρων*, ὄ. π., σ. 532

[15] Δουκάκη Κωνσταντίνου: *Ἀκολουθία ἀσματικὴ μετὰ ἐγκωμίου πάντων τῶν νεοφανῶν Μαρτύρων*, Ἀθῆναι, 1897, σελ. 32. Πρβλ. Κώστα Σαρδελῆ: *Ἅγιος τῶν σκλάβων*, Ἀθήνα, 1991, σ. 238

[16] Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὄ. π., σ. 68. Πρβλ. Δουκάκη, ὄ. π., σελ. 310 καὶ *Συναξαριστῆς Νεομαρτύρων*, ὄ. π., σ. 532

[17] Σωφρονίου Εὐστρατιάδου: *Ἅγιος Ἰωάννης οὐρανότομος*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι, 1960, σ. 539

[18] Louis Petit: *Bibliographie des Acolouthies queques*, Bruxelles, 1926, s. 215. Πρβλ. Χρυσ. Παπαδοπούλου, ὄ. π. σ. 59. Χατζημικάλη, ὄ.π., σ. 65. Γ. Οἰκονόμου, ὄ. π., σ. 53. Περαντώνη: *Λεξικόν*, ὄ. π., σελ. 387. Τρύφ. Εὐαγγελίδου: *Νέα Ἑλλάς*, Ἀθῆναι, 1913, σ. 272. Κων. Σάθα: *Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη*, τ. Γ', Βενετία, 1872, σ. 606. Ἀνδρέα Μιχαλοπούλου: *Μεγάλες Μορφές*, Ἀθῆναι, 1976³, σ. 163. Κων. Δεσπότη: *Οἱ Ἅγιοι τῆς Ἡπείρου*, Ἰωάννινα, 1986, σ. 33. Κονιδάρη Γερ.: *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος*, Ἀθῆναι, 1970, σ. 182. Βοβολίνη Κων.: *Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας*, Ἀθῆναι, 1952, σ. 37

[19] Βίκτωρος Ματθαίου, ὄ.π., σ. 423

[20] Νικ. Ι. Γιαννοπούλου: *Τὰ Μετέωρα*, Βόλος, 1926, σ. 78. Πρβλ τοῦ ἰδίου: *Αἱ παλαιαὶ Ἐκκλησίαι Τρικκάλων καὶ οἱ δύο Βησσαρίωνες Λαρίσης*, Ἀθῆναι, 1926, σ. 7. Περαντώνη: *Λεξικόν*, ὄ. π., σ. 387. Ἰεζεκιήλ Θεσσαλιώτιδος, ὄ. π., σ. 217 καὶ Γ. Οἰκονόμου, ὄ. π., σ. 54

[21] Πολυκάρπου Τύμπα: *Βίος καὶ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Νεομάρτυρος Νικολάου*, Ἀθῆναι, 1972, σ. 9

[22] Γ. Οἰκομόμου, ὄ. π., σ. 54

[23] Ἀθηναγόρου Μητροπολίτου Παραμυθίας καὶ Πάργης: *Νέος Κουβαρᾶς*, ΗΧ4 (1929), σ. 18

[24] Θέκλας Μοναχῆς: *Ἡ Παναγία τοῦ Μετσόβου*, α. τ., 1985, σ. 52

[25] Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ὄ. π., σ. 68. Πρβλ. Δουκάκη, ὄ. π., σελ. 311, *Συναξαριστῆς Νεομαρτύρων*, ὄ. π., σ. 533, καὶ Βίκτωρος Ματθαίου ὄ. π., σ. 424

[26] Βακαλοπούλου Ἀποστόλου: *Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ*, τ. Α΄, Θεσσαλονίκη, 1961, σ. 241

[27] Δημ. Καλουσίου: *Τὸ πανηγύρι τοῦ Μετσοβίτη Νεομάρτυρα Ἁγίου Νικολάου σὴν Ὁξύνεια*

Καλαμπάκας, περ. Άγιος Βησσαρίων, Ίαν-Ίουν. 1990, σσ. 32 & 34. Καὶ Δημ. Μυλωνᾶ: Τοπωνύμια-Επώνυμα καὶ Ἐωκλήσια τῆς Ὁξύνειας, Θεσσαλονίκη, 1988, σ. 32

[28] Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν: *Δελτίου Ἐνημερώσεως, Αὐγουστος 1968, τεύχος 82 & π. Εὐαγγέλου Ματζουνέα, γραμματέως τῆς ἐπὶ τῶν Νομοκανονικῶν Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰσηγητικὴ ἔκθεση γιὰ τὴν ἀνακήρυξη Ἁγίου.*

Πρβλ. Τύμπα ὀ.π., σσ. 15-16 & Συμεῶν Κατσιμπρα: *Ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ ἐκ Μετσόβου, Ἰωάννινα, 1982, σσ. 84-87*

[29] Κων. Ῥόμπολα: *Ὁ Κατοχιανὸς Ἅγιος Νικόλαος ὁ Μετσοβίτης, Κατοχή, 2002, σσ. 42-43*

